

ФІСКАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано зарубіжний досвід проведення фіскальної політики, наведено приклади систем як із високим податковим навантаженням, так і більш лібералізованих. Розглянуто інструменти, які розвинуті країни застосовують у контексті сприяння розвитку інноваційної діяльності, збільшення інвестицій та спрощення податкового адміністрування. Проаналізовано тенденції фіскальної політики України з боку податкового навантаження та загальної структури податкових надходжень. У порівнянні з розвинутими країнами українська практика свідчить про низьку ефективність фіскальної політики через значні втрати часу на податковий облік, високий рівень податкового навантаження за низького рівня доходу економічних суб'єктів, неврегульованість надання податкових пільг, переважне фіскальне домінування. З огляду на останні тенденції у фіскальних механізмах країн світу визначено напрями реформування податкової політики України.

Ключові слова: фіскальна політика, фіскальне стимулювання, інноваційна діяльність, податкове адміністрування, податкове навантаження.

JEL classification: E62, H24, H25

Вступ та постановка проблеми. Актуальність дослідження зарубіжного досвіду фіскального регулювання зумовлена тим, що як теоретична база, так і податкова практика в розвинених країнах перебувають на високому науковому та професійному рівні. Традиції оподаткування фізичних та юридичних осіб, підходи до непрямого оподаткування в зарубіжних країнах є значно гнучкішими, а знання та досвід їх застосування випробувано часом. Саме тому аналіз та адаптація запозиченого зарубіжного досвіду до реалій української економіки є важливим кроком у пошуку шляхів збільшення ефективності податкової політики України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аспекти податкової політики інших держав досліджували вітчизняні вчені, серед них І. В. Алексєєв, І. Р. Безпалько, Р. Й. Желізняк, О. Ю. Клепанчук, Л. М. Мекшун, І. А. Прокопенко, О. В. Ракул, М. О. Сухорукова, Т. П. Фурса, І. Р. Чуй. Однак, з огляду на постійні зміни економічних умов та останні тенденції у сфері оподаткування, питання векторів податкового реформування залишається актуальним.

Невирішені частини проблеми. Визначення напрямів реформування податкової системи з огляду на міжнародні тенденції оподаткування залишається актуальним питанням та потребує подальшого дослідження.

Мета та завдання статті. Метою цієї статті є дослідження податкових механізмів, їхніх

сучасних тенденцій у розвинених країнах світу та порівняння з українськими реаліями.

Основні результати дослідження. Залежно від економічних умов розвитку та теперішнього стану економіки фіскальна політика держави може бути обґрунтована як із неокласичного, так і з кейнсіанського погляду. Акцент фіскальної політики згодом зміщується залежно від пріоритетних цілей економічного розвитку країни на певному етапі. На підставі світового досвіду виокремлюють три типи фіскальної політики:

– політика максимальних податків (через введення нових податків, високих податкових ставок та зменшення податкових пільг, податкових канікул);

– політика розумних податків (низькі податкові ставки, збільшення податкових пільг);

– політика економічного розвитку (застосування високих податкових ставок, але надання відповідних компенсацій і пільг) [6].

Обрані фіскальні політики, своєю чергою, застосовують відповідні фіскальні механізми, здебільшого важливу роль відіграє характер економіки країни та історичні передумови розвитку ринку.

Незважаючи на те, що на сьогодні для більшості країн характерне помірне оподаткування, необхідне для досягнення стабільного економічного росту, сприятливого податкового клімату та розвитку економічної діяльності, питома вага податкових платежів від ВВП

здебільшого різняться. Так, від 40 до 50 % ВВП становлять податкові відрахування в таких країнах, як Італія, Австрія, Франція, Бельгія, Норвегія, Фінляндія, Нідерланди, Люксембург, Швеція, Данія. Важливою характеристикою є структура податкових систем – розподіл податкових платежів на прямі та непрямі. Наприклад, у США, Японії, Великій Британії та Канаді переважають прямі податки, а у Франції – непрямі.

Найвищий рівень централізації ВВП спостерігається в Скандинавських країнах, також там найбільший обсяг державного сектору та найвищі соціальні гарантії. Термін «шведська модель» було введено наприкінці 60-х років ХХ ст., коли економіка Швеції зростала швидкими темпами та проводилася велика кількість реформ. Ця модель фіскального механізму характерна для найбільш розвинутої форми держави добробуту та поєднує в собі невтручання держави у виробничу діяльність підприємств (децентралізацію ринкової системи виробництва) і перерозподіл частини прибутку через систему оподаткування і державний сектор для підвищення життєвого рівня населення. Шведська модель передбачає, що держава забезпечує безкоштовну шкільну освіту, виплати молодим сім'ям, пенсійне забезпечення та охорону здоров'я громадян. Населення сплачує податки залежно від розміру власного доходу, однак кожен може розраховувати на однакові послуги з боку держави [7; 8].

Кожному громадянину присвоюється єдиний фіскальний (соціальний номер), що замінює всі види номерів із медичного та пенсійного забезпечення, внутрішніх органів та служб. Також податкові органи мають доступ до єдиного центру реєстру нерухомості, де містяться всі дані про власників таких об'єктів.

Модель фіскального механізму США передбачає створення сприятливого клімату для бізнесу, підтримку підприємницької діяльності. Державне регулювання обмежене, тоді як існує багато податкових пільг. Для системи США характерним є високий рівень податкових надходжень до бюджету, що забезпечує спроможність держави реалізувати різноманітні програми соціального захисту для населення та розвивати економічний потенціал. У США діє трирівневий механізм стягнення податків: на федеральному рівні, на рівні штатів та органів територіального управління.

Для німецької економічної моделі характерне регулювання не тільки методами монетарної та фіскальної політики, а й включення інших

сфер – інвестиційної політики, трудових відносин. Загальну гнучкість податкової системи забезпечують регулярний перегляд податкових ставок та пільг залежно від економічної динаміки. Значний акцент робиться на спрощенні комунікації фіскальних органів та платників, а також на простій сплаті податків, з використанням інтернет-технологій [6].

Радикально від європейських систем відрізняються азіатські, оскільки вони формувалися під впливом традицій та релігійних переконань. У фіскальних механізмах Китаю та Японії соціальні гарантії переважно покладено на роботодавців, що зумовлює формування відповідної бюджетно-податкової системи [10].

Фіскальні органи в країнах ЄС зазвичай працюють за системою «єдина декларація – єдиний рахунок – єдиний платіж – єдина адреса (платежу)». Особовий рахунок громадянина у фіскальній службі ведеться так само, як звичайний рахунок у будь-якому банку: за дебетом відображаються всі прямі податки, а за кредитом – всі суми переплат або повернень за моментом звітного періоду. Сплатити податки платник може на визначені рахунки фіскальної служби в банку або на пошті за єдиним дорученням та одним рахунком. Фіскальні органи самостійно розподіляють необхідну суму за окремими податками платника, переплати ж за бажанням особи повертаються на її банківський рахунок. Ситуація, коли в платника податків за одним із податків є переплата, а за іншим – борг, за таких умов є неможливою [6].

Модель фіскального регулювання та застосування інструментів регулювання залежить від економічного стану та податкових традицій. Фіскальні механізми впливу через довготерміновий характер наслідків є вагомим рушієм економічного розвитку. Податковий та бюджетний менеджмент має задовольняти не лише інтереси окремих економічних агентів, а й підтримувати в цілому державний вектор економічної та соціальної політики.

Формування фіскального механізму має базуватися на принципі орієнтованості на платника податків, що фактично дає змогу перейти від суто податкового стягнення до добровільної сплати податків та стимулювання економічного розвитку країни.

Спільною рисою для всіх країн є те, що уряди намагаються безпосередньо впливати на виробництво через зниження податків, що забезпечує стимулювання інвестицій та заощаджень. Одночасно відбувається урізання витрат бюджету завдяки реалізації певних державних програм.

Міжнародний тренд 1: Податкове стимулювання інноваційної діяльності підприємств

У контексті сприяння інноваційній діяльності в зарубіжному досвіді широко використовуються податкові дослідні кредити та коефіцієнти, що зменшують суму витрат на інноваційну діяльність.

Країни, для яких необхідність сприяння інноваційній діяльності постала раніше за Україну, не тільки розробили програми стимулювання, а й проводять роботу з удосконалення їхнього інструментарію. Флагманами у стимулюванні інновацій у Європі вважають Францію, яка використовує дослідницькі податкові кредити, та Велику Британію, де традиційно застосовуються спеціальні вирахування з витрат. Важливим, зокрема для українських економічних реалій та тенденцій до бюджетної децентралізації, є досвід канадських податкових програм. Вони передбачають не загальнодержавні бюджетні пільги, а податкові преференції від органів місцевого самоврядування. У світовому досвіді розмір пільг варіює залежно від розміру підприємства та загальної важливості сектору в економіці країни. Тож більші податкові пільги зазвичай надають меншим підприємствам та об'єктам господарювання, що зайняті в пріоритетних секторах економіки. З огляду на те, що програми податкового сприяння інноваційній діяльності зазвичай не передбачають конкурсної основи та вибірковості, їх характер не може бути корупційним, чого, однак, не можна сказати про такі податкові програми в Україні [3].

Міжнародний тренд 2: Стимулювання прямих іноземних інвестицій

З огляду на покращення інвестиційного клімату у світі послуговуються більш-менш незмінним набором інструментів податкової лібералізації: зниження ставок податків, формування неоподатковуваних резервів, інвестиційний податковий кредит, інвестиційна податкова

знижка, прискорена амортизація та податкові канікули (див. табл. 1). Найпоказовішим для застосування в українських реаліях є досвід країн Європи, що не так давно стали членами ЄС та мали проблеми з динамікою економіки.

Серед країн, що застосовують податкове стимулювання інвестиційної діяльності, виокремлюють Чехію та Словаччину. Однак існують і країни, система яких назагал спрямована на залучення капіталу та привабливе економічне середовище. Так, Кіпр, Ірландія та Нідерланди зазвичай використовують низькі ставки податку на прибуток, дивіденди, спрощену систему податкового обліку та звітності. Ці механізми є досить дієвими, наприклад, значна податкова лібералізація в Ірландії викликала зростання прямих та портфельних інвестицій щорічно до 13 млрд доларів США.

Китай та Об'єднані Арабські Емірати демонструють успішний досвід запровадження спеціальних економічних зон, що оподатковуються за окремими пільговими умовами. Оскільки запаси нафти рано чи пізно буде вичерпано, в ОАЕ почали створювати СЕЗ, надаючи компаніям пільги та звільнення від оподаткування.

Українська нормативно-правова база щодо створення територій із пільговими режимами оподаткування була сформована давно, однак через зловживання інвестиційними пільгами та ухиляння від сплати податків окремих корпорацій, що перебувають під впливом осіб, пов'язаних з урядом, ці пільги було скасовано [4].

Міжнародний тренд 3: Спрощення адміністрування

Тенденції до спрощення податкового адміністрування, що спостерігаються у всіх країнах ОЕСР, Китаї, Індії, Бразилії та окремих пострадянських країнах, представлено в кількох напрямках [5]:

1) вдосконалення структури та функціонування податкових органів;

Таблиця 1. Країни та важелі стимулювання інноваційної діяльності [1; 2]

Важелі стимулювання	Спеціальні відрахування	Податковий кредит	Повернення коштів	Звільнення від податків	Гранти
Країни	Австралія, Австрія, Бельгія, Бразилія, Велика Британія, Ізраїль, Індія, Китай, Малайзія, ПАР, Польща, Росія, Сінгапур, Туреччина, Угорщина, Чехія	Ірландія Іспанія Канада Китай Нідерланди Південна Корея Португалія США Франція Японія	Австрія Канада	Китай Росія	Ізраїль Ірландія Китай Мексика Німеччина Польща США Франція Чехія Велика Британія

2) введення стратегічного планування й менеджменту;

3) розширення фінансових, матеріальних та людських ресурсів податкових органів;

4) покращення процесу адміністрування у сферах збору податків, обслуговування платників, податкового контролю, вирішення конфліктів, погашення боргу та ін.;

5) забезпечення належного нормативно-правового регулювання податкового адміністрування;

6) застосування електронних технологій у справлянні та адмініструванні податків.

У країнах ОЕСР комунікація платників із фіскальними відомствами значно покращилася завдяки можливості подання декларацій в електронному вигляді, надання платнику податків наперед підготовленої електронної податкової декларації, яку складає сам фіскальний орган, сплати податків через Інтернет та інші електронні системи та онлайн-доступу до нормативних баз та консультативних послуг фіскальних органів.

Міжнародний тренд 4: Сприяння малому бізнесу

Практика Великої Британії, де всі підприємства сплачують однакову ставку податку на прибуток, може запропонувати досвід застосування спрощеної податкової звітності без деталізації про діяльність, активи та зобов'язання для малих підприємств, річний дохід яких не перевищує 15 тис. фунтів стерлінгів. Також малі підприємства звільняються від сплати податку на прибуток з витрат, що спрямовані на інформаційні та телекомунікаційні технології, а дохід від такої діяльності оподатковується за зниженою ставкою у 20%. Малий бізнес має окремі преференції, як-от відтермінування погашень заборгованості, система знижок на штрафи за прострочення. Окрім того, підприємства з оборотом до 0,6 млн фунтів стерлінгів сплачують ПДВ один раз на рік. Частково вирішують проблему ліквідності і пільгові умови податків на майно. Також розвинутою є система грантів із бюджету, що є технічною підтримкою малим підприємствам задля сприяння найважливішим, на погляд уряду, проектам.

Наприклад, максимальний грант у розмірі до 45 тис. фунтів стерлінгів може отримати підприємство на розроблення та впровадження новітніх технологій. Малі підприємства з чисельністю працівників до 10 мають право отримати грант на вдосконалення виробництва та продукції в сумі до 10 тис. фунтів стерлінгів.

Канада, що значно постраждала під час економічної кризи, коли безробіття в країні сягнуло 8,7%, а державний борг зріс до 34% від ВВП, провадить фіскальну політику, що забезпечує підтримку зайнятості, низьких податкових ставок та загальної інвестиційної привабливості. Наразі в країні надаються пільгові кредити малому бізнесу для заохочення наймання додаткових працівників, подовжується термін дії податкового кредиту у 15% при розробці корисних копалин; надається до 100 млн доларів США протягом двох років на дослідження та розроблення екологічно чистих джерел енергії.

Німеччина пішла далі в корпоративному оподаткуванні на рівні корпоративного прибутку, нерозподіленого прибутку та дивідендів. Застосовується певна система податкових заліків, а підприємства, що реалізують урядову економічну програму, отримують податкові пільги.

Податкова система США також має певні преференції для малого бізнесу: є низка норм, що спрощують податкову звітність, а підприємства з низькими прибутками оподатковують їх за нижчими ставками. Також у бюджеті передбачено пільги, що стосуються розроблення екологічної енергетики, розширені податкові кредити на наукові дослідження, стимули для підтримки малого інвестиційного бізнесу [9].

Ситуація в Україні

Фіскальний механізм української економіки важко назвати ефективним. Тривале фіскальне домінування, що спостерігалось до 2014 р., призвело до того, що податки як такі втратили адекватний вплив на економіку. Така ситуація також створила багато бар'єрів для розвитку підприємництва та стабільного економічного зростання.

Таблиця 2. Країни за рейтингом ефективності податкових систем [2]

Країна	Місце в рейтингу	Податкове навантаження на прибуток (%)	Витрати часу на сплату (години)	Кількість платежів на рік	Індекс повернення
США	10	44	175	11	93,12
Канада	17	21	131	8	76,44
Швеція	28	49,1	122	6	90,75
Велика Британія	36	30,9	110	8	87,44
Німеччина	48	48,9	218	9	97,45
Україна	84	51,9	356	5	79,26
Італія	126	62	240	14	48,39

За рейтингом податкових систем Paying Taxes 2017 (див. табл. 2), що складає компанія PriceWaterhouseCoopers, Україна посіла 84 місце зі 169 досліджуваних країн. Загальне податкове навантаження на прибуток в Україні становить 51,9 %, що більше, ніж у Німеччині (48,9 %), Великій Британії (30,9 %), Швеції (49,1 %), США та Канаді (21 % та 44 % відповідно).

З усіх розглянутих країн в Україні найбільший час, що витрачається на сплату податків, – 356 годин. Однак кількість платежів на рік менша, ніж у середньому по інших країнах. Індекс повернення податків, що включає систему показників, пов'язаних із часом повернення ПДВ та повторним зверненням за податком на прибуток, є досить низьким – 79,26 %, порівняно з розвинутими країнами.

Історично податковий тиск більшості розвинених країн варіює в межах 22–25 % до ВВП (див. табл. 3). Податкове навантаження країн Організації економічного співробітництва та

розвитку (ОЕСД) становить у середньому 35–40 %. З початком фінансової кризи показник податкового тиску зменшується та з 2010 р. починає зростати, повертаючись до докризових значень. Серед 34 розвинених країн світу найвищий податковий тиск спостерігається в Данії – 46,6 % до ВВП, Франції – 45,5 %, Австрії – 43,5 %, Фінляндії – 44 % при середньому значенні 34,3 %. Найнижчий податковий тиск у Мексиці – 17,4 %, Чилі – 20,7 %, Ірландії – 23,6 %. Показник, близький до середнього значення, мають Іспанія, Греція, Чехія та Німеччина. Динаміка податкового навантаження в середньому по країнах ОЕСР за 2011–2015 рр. тяжіє до стабільного незначного збільшення. В Україні цей показник значно коливається, що пов'язано із суттєвими коливаннями в рості ВВП та переглядом основних ставок.

Українська податкова структура відрізняється від зарубіжних нижчим фіскальним значенням податку на прибуток та доходи фізичних

Таблиця 3. Податкове навантаження в країнах ОЕСР та Україні, %

Країна	2011	2012	2013	2014	2015
Мексика	14	13,9	14,6	15,2	17,4
Чилі	21,2	21,5	20	19,8	20,7
Ірландія	27,1	27,5	28,2	28,7	23,6
Україна	25,5	27,5	25,9	23,2	25,6
США	23,9	24,1	25,7	25,9	26,4
Швейцарія	27	26,8	26,9	27	27,9
Канада	30,5	31	31	31,2	31,9
Велика Британія	33,4	32,7	32,5	32,1	32,5
Чехія	33,3	33,7	34,1	33,1	33,5
Іспанія	31,4	32,4	33,3	33,8	33,8
ОЕСР	33	33,4	33,8	34,2	34,3
Греція	33,7	35,5	35,6	35,8	36,8
Німеччина	35,7	36,3	36,4	36,6	36,9
Ісландія	34,5	35,3	36	38,9	37,1
Норвегія	42,1	41,5	39,9	38,7	38,1
Угорщина	36,5	38,6	38,2	38,2	39,4
Італія	41,9	43,9	44	43,7	43,3
Швеція	42,5	42,6	42,9	42,8	43,3
Австрія	41	41,7	42,5	42,8	43,5
Фінляндія	42	42,7	43,6	43,8	44
Франція	43,2	44,3	45,2	45,5	45,5
Данія	45,1	45,8	46,8	49,6	46,6

Джерело: складено автором на основі [11]

Таблиця 4. Податкові надходження в Україні

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Податкові надходження, млрд грн	334,692	387,731	376,578	367,512	507,636	650,782
ПДФО, млрд грн	60,224	68,092	72,151	75,203	99,983	138,782
Податок на прибуток, млрд грн	55,097	55,793	54,994	40,201	39,053	60,223
Податок на додану вартість, млрд грн	130,094	138,827	128,269	189,241	246,858	329,911
ВВП, млрд грн	1314	1408,9	1454,9	1586,9	1979,46	2383,182
Рівень податкового навантаження, %	25,5	27,5	25,9	23,2	25,6	27,3

Джерело: складено автором на основі [15]



Рисунок. Структура податкових надходжень України 2011–2016 рр. [15]

осіб. Така ситуація пояснюється тим, що за низької податкової культури загалом, недосконалість фіскального законодавства та зловживань з боку податкових органів, а також за умов низьких доходів фізичних та юридичних осіб забезпечити переважання в податковій структурі прямих податків неможливо. Посилюється це ще й тим, що через фінансово-економічну кризу реальні доходи підприємств в Україні падають, а кількість збиткових підприємств зростає. З огляду на це, забезпечення значної частини податкових надходжень з податків на доходи та прибуток можливе лише шляхом надмірного оподаткування економічних агентів, що руйнує стимули до економічної діяльності [12].

Податком, що наповнює бюджети в Україні, переважно є податок на додану вартість (див. рис.), частка якого в структурі податкових надходжень зростає. Одночасно довго тяжів до зменшення податок на прибуток підприємств, лише в 2016 р. платежі за цим податком почали зростати, однак його відсоток у структурі надходжень постійно зменшується, що можна пояснити як тим, що підприємства за останні роки здебільшого показують збитки, так і тим, що рівень тіньової економіки постійно зростає. За

2011–2016 рр. зріс також відсоток ПДФО від загальної суми податкових надходжень.

Зарубіжна практика засвідчує намагання різних країн відмовитися від податків на додану вартість, однак, попри спроби здійснити це, країни повертаються до його використання знову, оскільки альтернативи цьому непрямому фіскальному інструменту ще не знайдено.

Очевидно, дискурс щодо податкових реформ в Україні є незавершеним. Проблеми складності податкового адміністрування та відсутності податкового стимулювання малого та середнього бізнесу є нині досить гострими. З огляду на прагнення України до європейської інтеграції, потрібно звернути увагу на зарубіжну традицію фіскальних інструментів та механізмів, що підтвердили свою ефективність на практиці:

- полегшувати податкове адміністрування та впроваджувати електронну звітність;
- надавати податкові пільги та податкові кредити для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;
- здійснювати податкову підтримку малого бізнесу;
- заохочувати інвестиційну діяльність, розвиваючи фіскальні стимули.

Список літератури

1. Deloitte Global Survey of R&D Tax Incentives 2015 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/tax/deloitte-nl-tax-global-survey-r-and-d-incentives-2015.pdf>. – Title from the screen.
2. World Bank Group and PwC. Paying Taxes 2017: The Global Picture [Electronic resource] / World Bank Group and PwC. – 2016. – Mode of access: <http://www.doingbusiness.org/reports/thematic-reports/paying-taxes>. – Title from the screen.

3. Алексеев И. В. Важливість створення програм податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств з урахуванням світового досвіду [Електронний ресурс] / І. В. Алексеев, Р. Й. Желізняк // Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації. – 2016. – Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/Zbirnyk_IK_2016.pdf. – Назва з екрана.
4. Прокопенко І. А. Податкове стимулювання залучення прямих іноземних інвестицій в Україну в контексті досвіду зарубіжних країн [Електронний ресурс] / І. А. Прокопенко // Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації. – 2016. – Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/Zbirnyk_IK_2016.pdf. – Назва з екрана.
5. Tax Administration 2015. Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2015_tax_admin-2015-en. – Title from the screen.
6. Фурса Т. П. Фіскальний механізм: зарубіжний досвід та українські реалії [Електронний ресурс] / Т. П. Фурса, С. М. Синиця // Інтелект XXI. – 2016. – Режим доступу: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/6.pdf. – Назва з екрана.
7. Мекшун Л. М. Вплив досліджень представників Стокгольмської школи на економічний розвиток Швеції [Електронний ресурс] / Л. М. Мекшун // Чернігівський науковий часопис Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка і управління. – 2011. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Chnch_ekon_2011_2_6.pdf. – Назва з екрана.
8. Чередниченко Г. Шведська модель соціального захисту населення: теорія, практика і висновки для України [Електронний ресурс] / Г. Чередниченко. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/251>. – Назва з екрана.
9. Ракул О. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання фіскальної політики [Електронний ресурс] / О. В. Ракул // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_2/42.pdf. – Назва з екрана.
10. Клепанчук О. Ю. Фіскальна політика як інструмент регулювання економіки [Електронний ресурс] / О. Ю. Клепанчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_5/42.pdf. – Назва з екрана.
11. Revenue Statistics. Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.oecd-ilibrary.org/fr/taxation/data/revenue-statistics/comparative-tables_data-00262-en?isPartOf=/content/datacollection/ctpa-rev-data-en. – Title from the screen.
12. Чуй І. Р. Фіскальна ефективність податкових систем розвинених країн [Електронний ресурс] / І. Р. Чуй // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20151\(111\)/sep20151\(111\)_106_ChuyIR.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20151(111)/sep20151(111)_106_ChuyIR.pdf). – Назва з екрана.
13. Сухорукова М. О. Фіскальна політика в умовах глобальної інституалізації: Україна та досвід зарубіжних країн [Електронний ресурс] / М. О. Сухорукова, І. В. Педь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12127/1/ПРОЯВИ%20ГЛОБАЛЬНО%20ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІ%20ФІСКАЛЬНО%20ПОЛІТИКИ.pdf>. – Назва з екрана.
14. Безпалько І. Р. Аналіз конкурентоспроможності податкової системи України в сучасних глобалізаційних умовах [Електронний ресурс] / І. Р. Безпалько. – 2015. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/26.pdf. – Назва з екрана.
15. Доходи бюджету. Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>. – Назва з екрана.

References

1. Deloitte Global Survey of R&D Tax Incentives. (2015). Retrieved from <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/tax/deloitte-nl-tax-global-survey-r-and-d-incentives-2015.pdf>.
2. World Bank Group and PwC. Paying Taxes 2017: The Global Picture. World Bank Group and PwC. (2016). Retrieved from <http://www.doingbusiness.org/reports/thematic-reports/paying-taxes>.
3. Aliksieiev, I. V., Zhelizniak, R. I. (2016). Vazhlyvist stvorennia prohram podatkovoho stymuliuвання innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv z urakhuvanniam svitovoho dosvidu [Importance of creating tax incentive programs for innovative enterprises taking into account international experience]. *Fiskalna polityka v umovakh makroekonomichnoi stabilizatsii*. Retrieved from http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/Zbirnyk_IK_2016.pdf.
4. Prokopenko, I. A. (2016). Podatkove stymuliuвання zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v Ukrainu v konteksti dosvidu zarubizhnykh krain [Tax incentives for attracting direct foreign investment to Ukraine in the context of the experience of foreign countries]. *Fiskalna polityka v umovakh makroekonomichnoi stabilizatsii*. Retrieved from http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/Zbirnyk_IK_2016.pdf.
5. Tax Administration 2015. Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. (2015). Retrieved from http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-administration-2015_tax_admin-2015-en.
6. Fursa, T. P., Synytsia, S. M. (2016). Fiskalniy mekhanizm: zarubizhnyi dosvid ta ukrainski realii [Fiscal mechanism: foreign experience and Ukrainian realities]. *Intelekt XXI*. Retrieved from http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/6.pdf.
7. Mekshun, L. M. (2011). Vplyv doslidzhen predstavnykiv Stokholmskoi shkoly na ekonomichnyi rozvytok Shvetsii [Impact studies of representatives of the Stockholm School of economic development in Sweden]. *Chernihivskiyi naukoviyi chasopys Chernihivskoho derzhavnogo instytutu ekonomiky i upravlinnia. Ser. 1: Ekonomika i upravlinnia*. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Chnch_ekon_2011_2_6.pdf.
8. Cherednychenko, H. Shvedska model sotsialnoho zakhystu naseleння: teoriia, praktyka i vysnovky dlia Ukrainy [The Swedish model of social protection of the population: theory, practice and implications for Ukraine]. Retrieved from <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/251>.
9. Rakul, O. V. (2015). Zarubizhnyi dosvid administratyvno-pravovoho rehuliuвання fiskalnoi polityky [Foreign experience of administrative and legal regulation of fiscal policy]. *Naukoviyi visnyk Khersonskoho Derzhavnogo Universytetu*. Retrieved from http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_2/42.pdf.
10. Klepanchuk, O. U. (2014). Fiskalna polityka yak instrument rehuliuвання ekonomiky [Fiscal policy as an instrument for regulating the economy]. *Naukoviyi visnyk NLTU Ukrainy*. Retrieved from http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_5/42.pdf.
11. Revenue Statistics. Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies. (2015). Retrieved from <http://www.oecd-ilibrary.org/fr/taxation/data/revenue-statistics/>

- comparative-tables_data-00262-en?isPartOf=/content/datacollection/ctpa-rev-data-en.
12. Chui, I. R. (2015). Fiskalna efektyvnist podatkovykh system rozvynenykh krain [Fiscal efficiency of tax systems in developed countries]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. Retrieved from [http://ird.gov.ua/sep/sep20151\(111\)/sep20151\(111\)_106_ChuyIR.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20151(111)/sep20151(111)_106_ChuyIR.pdf).
 13. Sukhorukova, M. O. (2016). Fiskalna polityka v umovakh hlobalnoi instytualizatsii: Ukraina ta dosvid zarubizhnykh krain [Fiscal policy in terms of global institutionalization: Ukraine and experience of foreign countries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Retrieved from <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12127/1/ПРОЯВИ%20ГЛОБАЛЬНОЇ%20ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ%20ФІСКАЛЬНОЇ%20ПОЛІТИКИ.pdf>.
 14. Bezpalko, I. R. (2015). Analiz konkurentospromozhnosti podatkovoi systemy Ukrainy v suchasnykh hlobalizatsiinykh umovakh [Analysis of the competitiveness of tax system of Ukraine in the modern globalization conditions]. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/26.pdf.
 15. Budget Revenue. The Price of the State. (2017). Retrieved from <http://cost.ua/budget/revenue/>.

O. Ruskina

FISCAL REGULATION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND THE LESSONS FOR UKRAINE

The article analyzes the international experience of fiscal policy and gives the examples of both high tax burden economies and more liberalized ones. The tools that are used worldwide in the context of promoting innovation, increasing investment, and simplifying the tax administration are considered. Recent tendencies of Ukrainian fiscal policy are analyzed. Ukrainian circumstances show a significant loss of time on tax paying, high tax burden, while the income is low, unregulated tax benefits, preferential fiscal dominate. Based on recent trends in fiscal regulations in the world, the directions of tax reformation in Ukraine are developed.

Keywords: fiscal policy, fiscal stimulus, innovation, tax administration, tax burden.

Матеріал надійшов 29.04.2017